

Foto: Mattias Jansson

Faktablad 2006:06

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Berguven

i människans närhet

I Stockholms län finns idag ett 40-tal kända häckningsplatser för berguv. De flesta har använts under mycket lång tid. Under senare år har dock berguven mer och mer börjat söka sig till mänsklig bebyggelse. Detta gör den utsatt för nya faror och konflikter med mänskliga aktiviteter kan ibland uppstå. Med detta faktablad vill Länsstyrelsen öka kännedomen om berguven och skapa en bra samexistens mellan berguv och människa.

Berguv i Stockholm

Merparten av länets berguvar finns i kust- och skärgårdsområden, men bebyggda miljöer har också under senare år blivit berguvarnas favorittillhåll. Grustäkter, bergtäkter och soptippar är exempel på miljöer där de börjat häcka. Uppemot ett tiotal sådana häckningsplatser är nu kända i länet och fler kan förhoppningsvis komma till vår kännedom med detta faktablad.

Att ha häckande berguv intill våra mänskliga aktiviteter kan ha sina sidor. Oftast fungerar berguven bra med sina nya grannar, men i vissa speciella fall kan det vara nödvändigt att flytta ägg eller ungar om berguven har valt att häcka på en mycket olämplig plats, exempelvis en

maskin eller byggnad. Länsstyrelsen försöker kontinuerligt att beakta kända häckplatser vid planhandläggning, olika typer av tillståndsgivningar etc. Samråd med berörda kommuner sker fortlöpande. Att ha en häckande berguv intill sin sommarstuga eller arbetsplats är något att vara stolt över. Dessutom är berguven effektiv på att hålla råttor, kråkor och måsar borta, något som många människor uppskattar.

Häckning

Berguvens äggläggning sker normalt i slutet av mars och ruvning pågår cirka fem veckor. I ungefär fyra veckor finns ungarna kvar i boet. Uven häckar helst på klippphyllor riktade mot söder. Boet ligger

Foto: Svante Joelsson

Berguv

Berguven, eller *Bubo bubo* som den heter på latin, är Europas största uggl. Den har anor så långt tillbaka som 40 miljoner år. Berguven är stor med en vingbredd upp till 160 cm. Utmärkande är bland annat de stora svartbruna örontofsarna, de eldröda ögonen, den kraftigt fläckade ryggen, den vita hakfläcken och de väldiga klo-labbarna.

Berguven ropar som mest intensivt i gryning och skymning under februari och mars, men kan höras sporadiskt året om. Typiskt för ropande berguv är dess dova "ho-hooo"-stöt med cirka åtta sekunders paus mellan stötarna.

◀ Berguvsunge

ofta otillgängligt för att det inte ska bli rövat av till exempel räv och grävling. Detta betyder att uvar ibland även väljer byggnader, konstruktioner eller maskiner som häckplats. Boet placeras också gärna lite skyddat, så att uven kan gömma sig när den ruvar. När den häckar i områden med mycket mänsklig aktivitet blir uven mindre rädd, och ibland kan man komma så nära som fem meter från en ruvande hona innan hon flyger upp. Därför kan det dröja länge innan man upptäcker boplatsen.

Statistik, trender och hot

Under 1800-talet var berguven vanlig i stora delar av landet. Att detta även gällde för Stockholm visar gammal jaktstatistik. I Stockholms län döddes under åren 1885-1900 totalt 399 stycken berguvar (Tjernberg med flera 1996). Detta betyder i snitt 27 dödade uvar per år.

Beståndet av berguvar minskade drastiskt och vid inventeringar i Stockholms skärgård 1937-39 fanns

endast några enstaka par kvar. Arten kom senare att fridlysas och en långsam återhämtning började. Under 1980-talet häckade mellan 20-30 par i länet, varav merparten på Södertörn (Hjernquist, 1990). Vid denna tid startade Länsstyrelsen, Skärgårdsstiftelsen och ett antal ideella naturvårdare en årlig uppföljning av berguvarnas häckningsframgång. Det innebär att vi nu har en obruten 25-årig serie med uppgifter om berguvar födda i länet (se diagram).

Det finns även ett gediget material om döda berguvar på Naturhistoriska Riksmuseet. Sedan år 1862 har 154 stycken berguvar hittats döda i länet (Kyrk, 2005). Där dödsorsaken gått att fastställa, är trafik- och ledningskollisioner de i särklass vanligaste. Även om dessa olyckor minskat något de senaste åren, får museet fortfarande in sådana exemplar varje år. I mars 2006 dog en i länet ringmärkt berguv i den så kallade fågelinfluensan (H5N1). I vilken utsträckning denna sjukdom

kan komma att drabba länets berguvar är ännu osäkert.

Uvarnas häckningsframgång har varierat stort genom åren. År 2005 föddes totalt 34 stycken ungar i länet, vilket är att betrakta som ett bra resultat. Tyvärr förekommer illegal jakt på berguv. Så sent som år 2002 och 2004 har berguvar med hagel i kroppen påträffats. Av den anledningen, samt för att undvika besök från nyfikna fotografer och ornitologer, behandlas alla häckningslokaler för berguv med sekretess.

Idag är berguven glest spridd i Sveriges samtliga landskap och även inom länet. Berguven är inte direkt utrotningshotad längre, men den kräver fortfarande hänsyn för att på sikt kunna överleva. I Stockholms län har berguven sedan gammalt ett starkt och stolt fäste.

Ringmärkning och rapportering

På stor del av de kända häckplatserna ringmärks ungarna varje år. Ringmärkning är ett sätt att studera artens

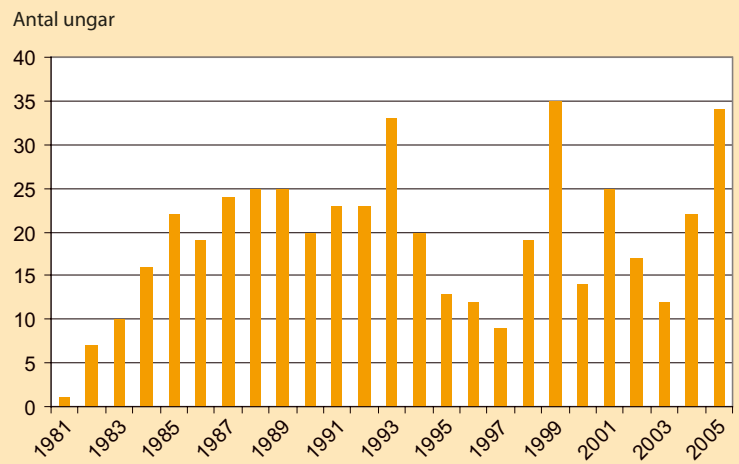
Foto: Svante Joelsson

Foto: Mats Gothnier

Diagrammet visar antal berguvsungar födda under perioden 1981–2005 i Stockholms län.

Källa: Skärgårdstiftelsen, Roslagens- och Nynäshamns ornitologiska förening, framför allt genom Alar Broberg och Björn Lundberg.

framgång och problem i Stockholms län. Berörda markägare, täktpersonal, sommarstugeägare med flera får gärna vara med när ”deras” berguvar ringmärks. Att vara med vid sådana tillfällen kan ge värdefull kunskap om hur man bör hantera berguvar som häckar intill människor. Vill uppgiftslämnaren att uven inte ska ringmärkas så respekteras det. Information om uvarnas häckningsplatser och häckningsframgång är vårt primära intresse.

För att flytta berguvens ägg eller ungar behöver du tillstånd från Länsstyrelsen.

Enligt § 29 i Jaktförordningen.

Vad kan du göra?

- Om du ser/hör berguvar i ett område, men inte vet var själva boplatsen ligger, behöver du inte göra någonting (men rapportera gärna iakttagelserna).
- Känner du till boplatsen bör du inte störa fåglarna i onödan. Allt för närgångna eller upprepade studier, kan leda till att honan lämnar äggen som då riskerar att kallna eller bli rövade av något annat djur. Informera respektive kontaktperson om boplatsen.
- I nödfall kan ungar eller ägg behöva *flyttas* om de placerats på ställen som hindrar produktion. Det kan exempelvis gälla i täkter, asfaltverk eller liknande. Då måste du ta kontakt med Länsstyrelsens juridiska enhet för att få ett speciellt tillstånd. Själva flyttningen måste sedan utföras av person som har erfarenhet av detta, då det har hänt att berguvar attackerat människor vid sådana tillfällen.

- Berguven är fridlyst sedan 1950. Om du hittar en död berguvar ska den lämnas till Naturhistoriska riksmuseet. Fynd av skadade uvar lämnas lämpligen till Skansen. Ta kontakt med någon av kontaktpersonerna nedan så ska vi försöka hjälpa till.

Vad kan vi hjälpa till med?

- Rekommendation och rådgivning kring berguvar.
- Visning av ringmärkning för berörda markägare med flera.
- Tillstånd om ägg eller ungar måste flyttas från en olämplig häckningsplats.

Tillstånd för flyttningar har utfärdats vid några tillfällen under senare år. Ungarna har vårdats på Skansen och sedan släppts ut på lämpliga platser.

Ruvande berguvsbona.
Boet är byggt i en grus-sorteringsmaskin.

Foto: Alar Broberg

Foto: Alar Broberg

"Det säges att när han kommer i staden betyder det brand. Har fötter stora som harefötter. Han äter upp kreatur med kött och ben". (Ur Linnés anteckningar efter Rudebecks anteckningar 1729).

Foto: Sören Lindén

Kontaktpersoner

Alar Broberg, tel: 08-84 66 94 och 070-350 21 48. Rådgivning och ringmärkning i AB-län.

Björn Lundberg, tel: 520 413 38 och 070-710 00 67. Rådgivning och ringmärkning i Nynäshamns kommun.

Birgitta Aronsson, tel: 08-785 54 88. Länsstyrelsen i Stockholms län, juridiska enheten.

Mats Gothnier, tel: 08-785 49 22. Länsstyrelsen i Stockholms län, naturvårdsenheten.

Mattias Jansson, tel: 08-785 52 93. Länsstyrelsen i Stockholms län, naturvårdsenheten.

Du kan beställa fler faktablad från Länsstyrelsens naturvårdsenhet, tel 08-785 52 20. Faktabladet finns också som pdf på vår hemsida: www.ab.lst.se/publikationer.

Adress

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22067
104 22 Stockholm

Text

Mats Gothnier och Alar Broberg.

Grafisk form

Christina Fagergren/Marie Månsson.

ISSN: 16 52 - 31 48

Vill du veta mer om berguvar?

Lästips/referenser

Broberg A. 2006; Berguvsinventering i Stockholms län 2005. Fåglar i Stockholmstrakten 1 (2006)

Hjernquist B. 1990; Berguven i Stockholms län. Fåglar i Stockholmstrakten nr 1 (1990)

Kyrk C. 2005; Berguvar, Återfynd i Stockholms län 1862-2004. Fåglar i Stockholmstrakten 4 (2005)

Tjernberg M. 1996; Upplands fåglar.

Hemsidor

Sveriges ornitologiska förening <http://www.sofnet.org/index.asp?lev=1970&typ=1>

Wikipedia – Den fria encyklopedin <http://sv.wikipedia.org/wiki/Berguvar>

Foto: Mattias Jansson